

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Meditationum evangelicarum volumen tripartitum

Creidius, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

Exegesis

[urn:nbn:de:bsz:31-122776](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-122776)

ratio, nam recipient vos, inquit Christus, in aeterna tabernacula. Hoc faciunt

1. *Orando*, ut Deus animæ & corpori nostro benedicat. Hæc pauperum vota non sunt irrita, Matth. 10. v. 42.

Testificando, quod fidem per dilectionem & opera pietatis demonstraverimus, Gal. 5. v. 6. confer Matth. 25. v. 35. seqq.

O ergo abundantissimas usuras! Buccellam panis, famelico dedisti, & panem vitæ recepisti. Potum frigidâ sitienti exhibuisti,

& ad fontem vitæ pervenisti. Laciniis vestimentorum nudum operuisti, & vestem justitiæ tibi acquisivisti. Exules, peregrinos & egenos in domum tuam recepisti, & ecce in aeterna tabernacula per Christum receptus es. Ergo noli segnescere benefaciendo, nam suo tempore metes, Gal. 6. v. 9. disperge & da pauperibus, justitia tua manet in seculum, & cornu tuum exaltatur cum gloria, Psal. 112. vers. 9.

Dominica X. post Trinitatis.

Evangelium Luc. 19. v. 41. 48.

Elisæus Propheta cum ascenderet in Bethel, egrediebantur de civitate pueri parvi, & illudebant eum, dicentes: Ascende calve, ascende calve, sed ille respiciens maledixit eis in nomine Domini, egressique sunt duo ursi de saltu, & laceraverunt ex eis 42. pueros, 2. Reg. 2. v. 23. seqq.

Elisæus est typus Christi, qui salus Dei dicitur usque ad extremum terræ, Esa. 49. vers. 6. & Propheta magnus est, quem Deus loco Moysi populo suo promiserat, Deut. 18. vers. 18. Judæi illudebant ipsum & crucifigebant. Sed non impune tulerunt. Nam quia tempus gratiæ visitationis non agnoscebant, evocavit tandem Deus ex saltu Romano duos ursos, Cæsarem puta Vespasianum, & Titum filium ejus, qui exercitu suo Palæstinam invadunt, Hierosolymam metropolim obsidio cingunt, tandem expugnant, & ex imo quasi fundo, ut lapis super lapidem non remanserit, ferro & flamma ita excidunt, ut vastatio illa adhuc duret, & ad finem usque permansura sit, Dan. 9. vers. 27. id quod Christus expressis verbis

lachrymarum imbre permixtis in prælecto Evangelio ipsis annunciat.

Nos ad manus sumemus illud Evangelium & duas partes tractabimus, visuri

1. *Excidii Hierosolymitani prænunciationem.*
2. *Templi repurgationem.*

J.J.

EXEGESIS.

DEpingitur nobis Christus in Scripturis tanquam heros belli fortissimus, Ps. 24. vers. 8. qui gladium gestat (1) in latere Ps. 45. v. 4. (2) in ore, Apoc. 1. v. 16. (3) in manu, & vibrat eum ad perditionem, Ps. 7. v. 14.

Egregia certè imago, quâ Dei consuetudo nobis ob oculos ponitur, quam in puniendis delictis observare solet. Nam 1. gladium lateri accingit, & per varia signa in cælo, terra, mariq; potentiam suam ostendit, ut metum nobis incutiat, & ad pœnitentiam nos invitet. 2. Gladium ore gestat, & per ministros Ecclesiæ impenitentibus iram suam denun-

Ff

denun-

denunciat, Amos. 3. vers. 7. 3. Si hæc omnia nihil operantur, gladium suum manu apprehendit, & absque misericordia grassari jubet; ut Curatio nulla supersit, 2. Chron. 36. v. 16.

Talem processum experti etiam sunt Civitates Hierosolymitani, ut prænuntiatio Christi in prælecta pericope satis abunde testatur, est enim

I. *Gratiosa*, quod docet

1. *Appropinquatio*. Multa beneficia ipsis exhibuerat, non solum Evangelii prædicatione, sed etiam miraculorum operatione, ut non sine causa ipsis exprobrat Matthæus 23. v. 37. Jerusalem, Jerusalem, quoties volui te congregare, ut galina pullos congregat sub alis suis, sed noluitis. Jam appropinquabat iterum, ut mortem crucis subiret pro redemptione generis humani, nam ecce venio, inquit Psal. 40. v. 8. involuimine libri scriptum est de me, voluntatem tuam, mi Deus, libenter facio:

Appropinquavit etiam Christus ad hanc nostram Civitatem gratiâ verbi & Sacramentorum, ut quadret in unumquemlibet nostrum illud Pauli: Propè est verbum in ore tuo, & in corde tuo, hoc est verbum fidei, quod prædicamus, Rom. 10. v. 8. vide ut hunc grato animo hospitem excipias, ne te deserat in peccatis tuis. Væ enim ubi ego discessero, Os. 9. v. 12.

2. *Illacrematio*. Nam postquam à monte Oliveti Civitatem Hierosolymam coram intuetur, & pœnas simul considerat, quibus se per ingratitude & secumitatem obnoxios reddiderant Judæi incolæ, à lacrymis sibi temperare non potest, quas sicco pede præterire non debemus, sunt enim

1. *Lacryma doloris*. Quando parens mortui vicinus videt lectulo suo astare filium im-

morigerum, qui hæcenus ipsi fuit amaritudo Spiritus, Genes. 26. v. 35. amaras super illum lacrymas profundit: Ita Judæi erant filii immorigeri, Esa. 1. vers. 4. proinde Christus morti vicinus malitiam eorum deplorat. Hodie multi adhuc reperiuntur, qui vestigijs Judæorum insistent, & per impœnitentiam suam lacrymas Christo exprimunt. Flet in membris, quando ob confessionem veritatis persecutionem patiuntur, Zach. 2. v. 8. Actor. 9. v. 4. Psalm. 59. v. 6. Flet in ministris, quando ipsi propter inobedientiam & perversitatem auditorum suorum suspiria & lacrymas effundunt, Act. 20. v. 31. Esa. 33. v. 7. Jerem. 9. v. 1. Flet denique in creaturis, quæ liberationem sui ingemiscunt, Rom. 8. v. 22.

Utamur igitur lacrymis Christi tanquam collirio, quo spiritualis oculorum nostrorum caligo abstergitur, ut peccatorum turpitudinem videamus, Apoc. 3. vers. 18. Guttae pluviales lapides excavare possunt. O utinam lacrymæ Christi corda nostra lapidea liquefacerent ad pœnitentiam. Si verò non tantum valent apud nos guttae lacrymatum, valeant tantum guttae sanguinis, quos in horto Oliveti propter peccata nostra profudit, Luc. 22. v. 44. Flevit Christus propter peccata aliena, quidni flere discamus propter peccata nostra propria, Joel. 2. v. 12. ita gaudere facimus Angelos, Luc. 15. vers. 10. & in exultatione tandem metemus, Psal. 126. v. 6.

2. *Lacryma amoris*. Cum Christus circa Lazari tumulum lacrymas emitteret, dicunt Judæi, ecce quomodo amavit eum, Johan. 11. vers. 36. pari modo, quando hic Christum lacrymantem videmus, cognoscimus inde amorem, quo populum Judæicum complexus est, & firmiter colligimus, quod

quod interitu hominum non delectetur, Ezech. 33. v. 11. Satan est ἐπιχρησίζων, & perditione delectatur, Job. 41. vers. 13. Nos Christum imitemur, & sanctorum necessitatibus, communicemus flentes cum flentibus, Rom. 12. vers. 13. 15. quod charitas Christiana requirit, 1. Cor. 13. vers. 6. Est hic vallis lachrymarum, Psalm. 80. vers. 6. sed este bono animo, Christus nobis collachrymatur, Eb. 4. vers. 15. & tandem omnes lachrymas ab oculis nostris absterget, Esa. 25. v. 8. Apoc. 7. v. 17.

3. *Exhortatio.* Nam si cognovisses, inquit, & quidem in isto die tuo, quæ ad pacem tuam pertinent. Non addit, quid debeant scire, sed abrupte sermonem, sicut illi, qui lacrymantur & graviter tristantur, verbis tertiatis utuntur. Hoc autem vult dicere: O Hierosolyma, Hierosolyma, si scires calamitatem tibi imponentem, non indulgeres securitati, sed cogitares ea, quæ ad pacem & conservationem tuam facerent, præsertim hoc ipso tempore, quo Deus te paternè visitat, & per me tibi gratiam suam denuò offert.

Apparet inde summa Dei mansuetudo & longanimitas, quod non statim ἐπ' ἀντὶ φόβου nos obruit pœnis promeritis, sed tempus concedit ad poenitentiam, quod certis articulis mensuravit, si tum non sequitur poenitentia, exardescit ira ipsius, & tarditatem supplicii gravitate compensat. Hoc probè expendamus, ne dies visitationis gratiosæ sine fructu transeat, sed in luce ambulemus, dum lucem habemus, ne tenebræ nos comprehendant; Joh. 12. v. 35.

II. *Rigorosa.* Complectitur enim

1. *Culpam promerentem*, quæ fuit supina Judæorum malitia & ingratitude, quod volebant acceptare, quæ ad pacem

eorum pertinebant. Elegerat Deus ipsos in peculium suum, taliter non fecit ulli nationi, Pl. 147. v. 20. miserat ipsis Prophetas, 2. Chron. 36. vers. 16. & tandem ipsum Christum, qui non solum in propria persona vitam salutis ipsis monstravit, Matth. 22. v. 16. sed discipulos etiam ablegavit ante & post resurrectionem, ut ipsis primùm regnum Dei annunciarent, Act. 13. v. 46. sed omnia frustra. Resistebant ipsi Spiritui S. Act. 7. v. 51. repellebant sermonem Dei, & seipsos indignos faciebant vitæ æternæ, Act. 13. v. 46. existimabant statum suum esse satis pacatum & tranquillum, unde erant securi, & occidebant Prophetas, qui de futuris poenis eos præmonebant. Sed Christus conqueritur, quod non cogitent, quæ ad pacem suam pertinent. Nimirum nisi Deo reconciliati sumus, & pacem apud ipsum habemus, externa pax non est satis tuta & firma: Sed non possumus apud Deum pacem habere, nisi vivamus in vero Dei timore & in præceptis ejus ambulemus. Proinde absq; vera poenitentia & serio studio pietatis non datur firma pax & tranquillitas. Non est pax impiis, dicit Deus, Esa. 48. v. 22.

Ubi igitur vides grassari vitia superius enumerata, contemptum nimirum verbi divini, securitatem, impoenitentiam, &c. licet sit pax, tu tamen de bello tibi prospice, quod talia peccata à Deo solent puniri. Nam quando dicunt: pax, pax, repentinus eis superveniet interitus, 1. Thess. 5. v. 3.

2. *Pœnam consequentem*, quæ triplex.

1. *Fatale delirium*, quod innuitur his verbis: sed nunc abscondita sunt oculis tuis. Præmonuerat ipsos Deus per Prophetas de imminente excidio aliquoties, Es. 29. vers. 1. Dan. 9. vers. 26. quin & Iohannes Baptista, Matth. 3. vers. 10. & Christus ipse non solum

parabolis variis Matth. 21. v. 41. 22. v. 7. sed etiam expressis verbis hoc ipsum Judæis prædixerat, Matth. 23. v. 35. 38. 24. v. 2. sed nolebant prædictionibus & comminationibus illis attendere præconceptâ opinionè fascinati, quod à Deo non possint repudiari, quicquid tandem agerent, huic factum est consequenter & justo Dei judicio, ut excoecati non viderint amplius media, quibus pacem sibi comparare, & poenas prædictas avertere possent. Erat igitur coecitas affectata. Deus ipsos luce verbi sui illuminare volebat, sed ipsi clauderant oculos, justo igitur judicio ipsos Diabolo occoecandos & obdurandos tradidit quod adhuc hodie judicium exercet in omnes illos, qui salutares admonitiones ministrorum verbi contemnunt, & in malitia sua obstinatè pergunt. Non autem ita excoecat, quasi ipsemet immediatè coecitatem in ipsorum cordibus opereretur, sed

1. *Permissivè*, dum in coecitate cordis sui ipsos progredi sinit. Sumus enim naturâ tenebræ, Eph. 5. v. 8. qui igitur lucem Evangelii oblatam repudiat, & tenebras magis amat quàm lucem, hunc Deus magis excoecari permittit, quia media respuit, quibus illuminari poterat 2. Cor. 4. v. 3.

2. *Indicativè*, dum homines rebelles & refractarios Satana tradit, ut ab eo magis excoecentur, quò pertinent dicta, Ef. 6. v. 10. 2. Thess. 2. v. 10. 11. Rom. 1. v. 21. 24.

3. *Objectivè*, quatenus homines coeci & indurati verbo prædicato, omnibus Dei beneficiis & poenis etiam divinitus immisissis, ad majorem excoecationem & indurationem abutuntur, contra voluntatem Dei, qui his ipsis mediis salutem & conversionem eorum promovere volebat, ut docet exemplum Pharaonis. Hæc est maxima poena,

quam Deus minatur omnibus, qui voci ejus obedire non volunt, Deut. 28. vers. 28. 29.

2. *Totale excidium*, v. 44. Hierosolyma erat urbs munitissima, quatuor muris & turribus 80. firmissimis circumdata, quibus confidentes Judæi Romanis insultabant, si vel pennas haberent ut aquilæ, quod tamen muros ipsorum transvolare non deberent. Sed exitus contrarium docuit. Ita vallorum, propugnaculorum & turrium munitionibus non est confidendum. Dies Iehovæ exercituum super omnem superbum, & super omnem turrim excelsum, & super omnem murum munitum, Ef. 2. v. 12. 15. ille civitatem sublimem humiliat, Ef. 26. v. 5. & vastatorem super robustum roborat, Am. 5. v. 9. & civitates munitas in desolationem, & in acervos ruinarum adducit, Ef. 37. v. 26. sed turris fortissima nomen Domini, justus eò confugit & salvabitur, Prov. 18. vers. 10.

3. *Triste obsidium*. vers. 43. Nam Titus Vespas. A. post natum Christum 73. post eundem partum & resuscitatum ferme 40. die 14. April. magno exercitu Hierosolymam cingere primum coepit, & deditione die ejusdem mens. 22. frustra tentatâ, vallo, propugnaculis aggeribus & fossis aliisque machinis bellicis ita coangustavit, ut nemini circumquaque securus transitus hinc inde patesceret, quæ obsidio circa festum paschatos procul dubio singulari Dei providentia attentata fuit, quia illo tempore innumerabilis Judæorum cetera ex omni terrarum loco Hierosolymam conflavit, ut numerarint vicies centena hominum millia, vel ut alii scribunt tricies millies millena virorum. Ibi verè coangustati sunt extra muros à Romanis, & intra muros seditione, fame,

me, peste. Nam tota Civitas in tres factio-
nes se divisit, quarum singulæ, singulos du-
ces habebant ab invicem dissidentes, hinc
ortæ sunt variæ cædes, violentæ bonorum
direptiones, stupra, latrocinia, incendia,
&c. ex quibus nil nisi *πανελεθησια* finalis con-
sequi potuit.

Eandem miseriam experiuntur adhuc
hodie omnes ii, qui diurnas obsidiones
sustinere coguntur. Valles sunt plenæ qua-
drigarum, & equites ponunt in porta sedes
suas, Es. 22. v. 7. comedunt fructus terræ &
omnes labores incolarum, Deut. 28. v. 33.
devorant oves & boves, Jer. 5. v. 17. imò to-
tam terram & plenitudinem ejus, Jer. 8. v. 16.
interim non cessant aut otiantur, sed labo-
rant noctes atque dies, ut gladio suo nego-
tium facebant. Cingunt urbem vallis &
propugnaculis, coedunt arbores, fundunt
aggeres, Jer. 6. v. 6. ut comteum omnem
ipsum subtrahant, unde famas oritur, ut ob-
fessi ab hoste panem suum in pondere, & a-
quam in mensura bibere cogantur Ez. 4. v.
16. quandoque panis & aqua deficit, ut la-
ctentis lingua ad palatum ipsius adhæreat in
siti, & parvuli panem petant, quem nemo i-
psis frangere potest, Thr. 4. v. 4. quin etiam
cibi quærentur obscœni & abominabiles,
ut multi præ fame stercore sua comedant, &
urinam bibant, Es. 36. v. 12. imò proprios
foetus, parvulos ad mensuram palmæ, Thr.
2. v. 20. & secundinas, Deut. 28. v. 57. vel in
plateis deficiunt, Thr. 4. v. 5. & quis miseriam
omnem, quæ bellum & obsidiones belli-
cas comitatur, enarrabit? Cavete igitur di-
lecti, à peccatis Judæorum, ne poenæ vos
obruant, quæ Judæos obruerunt, & orate
cum Ecclesia: Da pacem Domine in diebus
nostris, &c.

De Secundo.

Fuit excidii Hierosolymitani prænunci-
atio, sequitur *Templi repurgatio*, ubi
consideranda se nobis offerunt

1. *Christi zelus*, quem declarat

1. *Templum visitando*. Non arcem Da-
vidis aut Antoniam vel etiam Herodis pa-
latium ingreditur, sed recto pede ad tem-
plum properat, & hoc ipso docet, quod sit
Sacerdos magnus super domum Dei, Eb 10.
v. 21. quem cœlestis Pater nobis audiendum
commendavit Mat. 3. v. 17. quin & vaticini-
um implere voluit, Hag. 2. v. 8. & 10. in hoc *Malach. 3.1.*
sequamur exemplum ejus, & unicè incum-
bamus, ut templum frequenter visitemus, &
regnum Dei ante omnia quæramus, tunc cæ-
tera nobis omnia adjicientur. Matt. 6. v. 33.

2. *Nundinatores exturbando*. Varia De-
us sacrificia in V. T. instituerat, quæ Judæi
quotidie juxta præscriptum legis offerre te-
nebantur. Eum in finem, oves, boves, colū-
bæ, & alia ad hunc actum necessaria Sacer-
dorum indultu in aditu templi vanum expo-
nebantur, habebant etiam numularii co lo-
co suas mensas, & tam vendentibus quam e-
mentibus pecuniam idoneis monetis per-
mutabant, quæ summa erat templi profana-
tio. Propterea Christus factus est funiculis fla-
gello nundinatores ejusmodi exturbat,
mensas numulariorum, & sellas vendentium
columbas subvertit, Ioh. 2. v. 14. 15. Matth.
21. v. 12. Quod factum planè divinum a he-
roicum non abs re Hieronym. omnibus
Christi miraculis anteponit, quia in illo di-
vina majestas ita ex oculis ejus effulsit, &
corda numulariorum perculit, ut resistere
nec ausi fuerint nec potuerint, quare non
immeritò recordantur discipuli ejus dicti
Prophetici, quod Ps. 69. v. 11. scriptum est:
Ff 3 zelus